

11. Gospodarka światowa. Wielki kryzys ekonomiczny – notatka

1. Geneza kryzysu z lat 1929 – 1933 w USA

- niekontrolowany przez państwo rozwój produkcji => zachwiania równowagi między zdolnościami produkcji, a możliwościami zbytu towarów => nastąpiło zwiększenie produkcji dóbr konsumpcyjnych w tempie znacznie przewyższającym wzrost siły nabywczej ludności,
- po I wojnie światowej w USA wzrósł znacznie popyt na towary konsumpcyjne. Większa część społeczeństwa kupowała te towary na kredyt. Jednocześnie USA zainwestowały znaczna część kapitałów w Europie zniszczonej przez wojnę. Na rynku zaczęło brakować kapitału => ujemny bilans finansowy spowodowany zbyt dużymi inwestycjami poza Stanami Zjednoczonymi, a także nie spłacaniem pożyczek przez dłużników USA,
- przedsiębiorstwa reinwestowały większą część zysków i nakręcały produkcję,
- monopole światowe starały się za wszelką cenę utrzymać wysokie ceny na swoje towary,
- operacje giełdowe często były oparte na spekulacyjnej zwwyżce kursów papierów wartościowych => fikcyjny dodatni obrót giełdowy (akcje bez pokrycia) => niedobór kapitału

2. Proces, który doprowadził do kryzysu – spadek popytu na amerykańskie towary rolne => nadprodukcja towarów rolnych => spadek cen towarów rolnych => rolnicy nie byli w stanie kupić potrzebnych im towarów przemysłowych, a jednocześnie ich gospodarstwa coraz bardziej się zadłużały => chcąc zwiększyć swoje dochody zwiększali produkcję co powodowało zwiększanie nadwyżek żywności i dalszy spadek cen => bankructwa farm przyczyniły się do powstania nadwyżek towarów przemysłowych => fabryki starały się ograniczyć produkcję i zaczęły zwalniać pracowników => zaczęły spadać wartości akcji fabryk na giełdzie, a jednocześnie zwalniani pracownicy nie byli w stanie spłacić zaciągniętych kredytów (podobnie jak fabryki) => krach na giełdzie, bankructwo fabryk, które bazowały na kapitale pochodzącym z akcji oraz bankructwo banków udzielających kredytów.

3. Cechy kryzysu ekonomicznego:

- przewaga podaży nad popytem w przemyśle i rolnictwie,
- spadek cen na towary rolne i przemysłowe,
- bankructwo fabryk, zakładów przemysłowych i banków,
- krach na giełdzie – załamanie kursów papierów wartościowych,
- masowe bezrobocie powodem dalszego zmniejszania popytu,
- nożyce cen – ceny na towary rolne spadały szybciej niż na towary przemysłowe,
- hiperinflacja,
- spadek obrotu handlowego o 1/3,
- był to kryzys ogólnoświatowy – objął wszystkie kraje, których gospodarka opierała się na zasadach wolnego rynku
- był to kryzys nadprodukcji ,

4. Metody zwalczania kryzysu

- **interwencjonizm państwowy** – państwo przejęło kontrolę nad gospodarką co zakończyło okres nieograniczonej niczym wolnej konkurencji. Państwo zaczęło wyznaczać płace minimalne i maksymalny czas pracy, wprowadziło zasady uczciwej konkurencji
- zahamowanie produkcji by zrównoważyć popyt i podaż,
- zwiększenie eksportu i zmniejszenie importu, by chronić rodzimych producentów,
- wprowadzenie ustawodawstwa socjalnego,

- rozpoczęcie robót publicznych na wielką skalę, przy których zatrudniano bezrobotnych (budowa autostrad, tam itp.),
- **zniesienie parytetu złota** . Od tej pory ilość pieniędzy w obiegu miała być zależna od oszacowanych dóbr narodowych
- druk pieniędzy bez pokrycia, aby odrodzić popyt – łagodna, kontrolowana inflacja,
- zmniejszenie areału ziem uprawnych by zmniejszyć nadprodukcję żywności.

Większość tych metod zastosował po raz pierwszy rząd amerykański zgodnie z planem odrodzenia gospodarczego. Przygotował go **Franklin Delano Roosevelt** i dzięki niemu wygrał wybory prezydenckie. Program ten nazwano **New Deal = Nowy Ład**.